

DISCOURSE in Psychosis

Konuşma Bankası Protokolü

GENEL TALİMATLAR

Bu protokol, psikozda dili çalışmak için konuşma örneklerini elde etmek üzere çok dilli, kıstas bir veri seti oluşturma amacı taşımaktadır. Bu, aşağıdaki ilkelerle derlenmiştir:

- 1) Rutin sağlık hizmetinin verildiği yerlerde veri oluşturmak
- 2) En spontane olanından en yapılandırılmış fakat birbirini dışlayan testlerle, konuşmanın birçok formunu kapsamak
- 3) Az sayıda kaynak ve az görüşmeci müdahalesi gereken prosedürler
- 4) Kültürel olarak kapsayıcı materyaller
- 5) Kişinin ismi ya da adresinin kullanılmadığı kişisel olmayan içerik

Aşağıdaki detaylı senaryo herhangi bir araştırma ya da klinik personeli tarafından kullanılabilir. Toplamda on dört tane görüşmeci talimatı/sorusu vardır. Her bölümde, tam tepkiyi olabildiğince alabilmek için **minimum konuşma zamanı** belirtildiği şekilde verilmiştir. Tüm protokolün ortalama olarak 20 dakikada uygulanması tahmin edilmektedir.

Transkripsiyonu kolaylaştırmak için görüşmecinin sözel teşvik edicilerini de içeren konuşması minimumda tutulmalıdır. Sözel olmayan teşvik edicilerin (örn. kafa sallama, yüz ifadeleri, göz kontağı) kullanılması sözel olanlara (örn. 'Anlıyorum', 'hmm', 'evet') tercih edilebilir.

Eğer katılımcı 30 saniye içinde konuşma üretmekte başarısız olursa ya da 10 saniyeden fazla duraksamalar yaparsa, katılımcıyı teşvik etmek için talimatlar kullanılabilir. Bu talimatlar, herhangi bir ipucu sağlamadan ya da fotoğraftaki herhangi bir nesneyi işaret etmeden yönlendirici olmayacak şekilde yapılmalıdır. Bazı talimatlar şu şekilde olabilir: 'Daha fazla konuşabilir misiniz'; 'Daha başka'; 'Lütfen devam edin', ve fotoğrafa dayalı görevler için: 'Başka ne görüyorsunuz'; 'Ne olduğunu düşünüyorsunuz'; 'Bana tam bir tanım yapabilir misiniz' vs.

KAYIT TALİMATLARI¹

İdeal olarak, dijital formata (tercihen, .wav) dönüştürmek için bir ön yükselticiye sahip, kalibre edilmiş başa takılan mikrofon kullanın. Başa takılan çok yönlü mikrofonla alınan kayıtlarda bu mikrofon dudaklardan 4-10 cm uzakta ağız önüne 45°-90° açıyla yerleştirilmelidir. Konuşma sırasında görüşmenin tüm taraflarını elde etmek için her seferinde mümkünse iki kanallı kayıt kullanılması önerilir (örn. katılımcı ve görüşmeci için ayrı ayrı vücut-kayıt cihazı takılması). Eğer tek kanallı kayıt kullanılırsa, söylemdeki tüm konuşmacıları kayıt altına alacak kadar yakınlıkta yerleştirilmelidir.

BÖLÜM 1. KARŞILIKLI SERBEST KONUŞMA (En az 3 dk.)

Gerekçe: Başlamak için aşına olunan, kişinin öğrenilen bilgisini zorlamayacak, yaş ve kültüre uygun konuşma başlıkları kullanıyoruz.

Talimatlar: “Sizin günlük hayatınızla ilgili birkaç şey konuşmak istiyorum. Bir olayı açıklarken kimsenin ismini kullanmak zorunda değilsiniz.”

Konuşmaya uygun odağı seçmek için genel merak içeren bir soru önerilir:

S1. “**Bana biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?**”.

Eğer S1 için açıklayıcı başka bir tepki gelmezse, başka bir şekilde ifade edin;

“Kendinizi nasıl tanımlarsınız?” “Kendinizi nasıl biri olarak görüyorsunuz?”

S2. “**İşinizden / çalışmalarınızdan / yaşadığınız şehirden / semtten / ailenizden bahsedebilir misiniz?**” (S1’e gelen cevaptan uygun bir akışı seçin).

S3. “**Şimdi biraz sizin hoşlandığınız şeylerden bahsedebilir misiniz?**”.

1. “En sevdiğiniz şehir/ülke hangisi? Neden?”
2. “En sevdiğiniz yemek nedir? Bu yemeği nasıl hazırladığınızı anlatabilir misiniz?”
3. “En sevdiğiniz TV programı/film hakkında konuşalım”

Bir söyleyişi geliştirmek için, rehber sorular aynı başlık hakkında üretilmelidir. Detaylandırmaya devam etmek için, takip eden sorular başka bir madde ile [yer (şehir/ülke), yemek ya da film/TV programı] karşılaştırmaya odaklanabilir.

BÖLÜM 2. KİŞİSEL ANLATI (En az 2 dk.)

Gerekçe: Katılımcılara hayatlarındaki olaylar sorulur. Bu ilk ağızdan, anlatılara dilsel bir pencere sağlar².

Talimatlar: S4: “**Geçmişini düşünerek, hayatınızda başınıza gelen önemli bir şey hakkında bana bir anınızı anlatabilir misiniz? Bu hayatınızın herhangi bir zamanından olabilir – çocukluğunuzdan ya da daha yakın zamandan. Anınızı anlatırken kimsenin ismini kullanmak zorunda değilsiniz.**”

Eğer S4 için başka kelimelerle tekrar ifade etmenize rağmen herhangi bir tepki alınmazsa- “Geçen haftayı nasıl geçirdiğinizi anlatabilir misiniz?” sorusunu sorun.

BÖLÜM 3: SAĞLIK ANLATISI (En az 3 dk.)

Gerekçe: Katılımcıya sağlığı hakkında soru sorulur. Bu, semptomla ilgili içerik ve aynı zamanda tarihsel bir anlatı sağlar³.

Talimatlar: “**Sağlığınızla ilgili birkaç şey hakkında konuşmanızı istiyorum. Ne olduğunu ve nasıl hissettiğinizi anlatabilirsiniz. Kimsenin adını kullanmak zorunda değilsiniz.**”

S5. “**Fiziksel ya da psikolojik rahatsızlığınız olduğunu düşünüyor musunuz? Eğer öyleyse, sizce nedir?**”

S6. S5’e cevap ‘evet’ ise, sonra “**Bu durum hakkında daha fazla şey söyleyebilir misiniz?**” “**Nasıl başladı, bu sorunlara ne sebep oldu ve bu hastalığa sahip olmak hakkında ne hissediyorsunuz?**” Hayır ise, sonra: “**Hiç ruh sağlığınız için tedavi almanız istendi mi? Evet ise, bu öneri neden yapıldı?**”

S7. “Bu sorunlar başladığından beri hayatınız nasıl değişti?” veya “Tedaviye başladığınızdan beri hayatınız nasıl değişti?”

BÖLÜM 4. RESİM TANIMLAMA (En az 3 dk.)

Gereke: Katılımcıya 3 resim gösterilir ve ne gördüğünü tarif etmesi istenir. Bu, birden çok tanımlayıcı bileşenle bir referans sağlar⁴.

Talimatlar: Fotoğraflar birer birer gösterilir ve görüşmeci şunları söyler: "Size birer birer 3 resim göstereceğim. Her bir resmi önünüze koyduğumda, elinizden geldiğince tam olarak bana resmi açıklamanızı istiyorum. Bana resimde ne gördüğünüzü ve ne olabileceğini düşündüğünüzü söyleyin. Ben sizi durdurana kadar konuşmaya devam edin."

S8. (Arka planda tarlada çalışan bir adamı izleyen bir kır sahnesinde elinde kitap tutan bir kadın) resmini koyun “**Bu ilk resim. Bana bu resimde ne gördüğünüzü söyleyin.**”

S9. (Omuzlarından tutan bir kadından uzaklaşan bir adam) resmini koyun “**Bu ikinci resim. Bana bu resimde ne gördüğünüzü söyleyin.**”

S10. (Köprü üzerinde bir bina ile bulutların arasından güneş parlıyor. Bir kadın köprünün üzerinde durmuş suya bakıyor) resmini koyun “**Bu üçüncü resim. Bana bu resimde ne gördüğünüzü söyleyin.**”

Resim başına en fazla 2 dakika ve en az 30 saniye konuşma süresi olacak şekilde bir zaman sınırı belirleyin.

BÖLÜM 5. GÖRSEL HİKÂYE PANOSU (En az 2 dk.)

Gereke: Katılımcıya, bir hikâyedeki merkezi olayları gösteren resimler gösterilir. Bu, kişisel deneyime dayanmayan dış odaklı bir anlatıyı destekler⁵.

Talimatlar: Katılımcıya, metin materyalleri olmadan hikâyenin çizimleri gösterilir. Resimler aynı sırayla, tercihen tüm dizi birlikte tek bir sayfa olarak sunulmalıdır. Katılımcı diziyi inceleme fırsatı bulduktan sonra, hikâyeyi elinde resimle yeniden anlatmalıdır.

S11. “**Size bir hikâyeden bazı resimler göstereceğim. Resimlere istediğiniz kadar göz atabilirsiniz. Tüm resimlere sırayla baktıktan sonra hikâyeyi bana kendi kelimelerinizle anlatmanızı istiyorum**”. 'Deniz Feneri' resim panosunu sunun. Katılımcının hikâye panosuna bakmasına izin verin (görüntülemek için en az 15 saniye): “**Şimdi hikâye panosunu bırakın ve bana anlatabildiğiniz kadar hikâyeyi anlatın. Hikâye hakkında bildiğiniz her türlü detayı ve az önce baktığınız resimleri kullanabilirsiniz.**”

Katılımcı üç ifadeden daha az yanıt verirse veya bocalıyor gibi görünüyorsa, 10 saniye bekleyin ve ardından “Sonra ne oldu?” veya “Devam edin.” diye yönlendirin. Katılımcı hala zorlanıyorsa, açıklamalarına yardımcı olması için hikaye panosuna başvurabilir. Katılımcı hikayeyi bitirene kadar devam edin.

BÖLÜM 6. RÜYA BİLDİRİMİ (En az 1 dk.)

Gereke: Rüya bildirimleri, bazen bildirilen içeriğin harika nitelikleriyle zengin açıklamalar üretir⁶

Talimatlar: **S12. “İnsanlar genellikle aynı rüyaları tekrar tekrar görürler. Böyle rüyalarınız var mı? Onlardan birini bana anlatabilir misiniz?”**

Katılımcının tekrarlayan rüyası yoksa, “En son gördüğünüz rüya neydi? Bana anlatabilir misiniz?”

BÖLÜM 7: OKUMA VE HATIRLAMA TESTİ (En az 3 dk.)

Gereke: Sesli okuma, belirli bir metin için artikülasyon bilgisi sağlar. Okunan materyal ayrıca hatırlama görevi sırasında üretilen konuşmayı karşılaştırmak için "temel gerçeği" sağlar. Okuma görevi, hikayeyi yeniden anlatmak için gerekli olan bellek talebinden bağımsız olmalıdır.

Talimatlar: **S13. "Burada tek sayfalık bir hikaye var. Her cümleyi baştan sona yüksek sesle okumanızı istiyorum." ('Karga ve Sürahi' hikaye sayfasını verin).**

S14. "Şimdi metni gözden geçirmek için bir dakikanız var, ondan sonra kağıdı bırakıp, bana hikayeyi kendi kelimelerinizle anlatmalısınız"

Katılımcı üç ifadeden daha az yanıt verirse veya bocalıyor gibi görünüyorsa, 10 saniye bekleyin ve ardından "Sonra ne oldu?" veya "Devam edin." diye yönlendirin. Katılımcı hikayeyi bitirene kadar devam edin.

¹ Patel ve ark., Am J Speech Lang Pathol. 2018 Aug 6;27(3):887-905.

² <https://aphasia.talkbank.org/> protokol

³ Indiana Psychiatric Illness Interview; Lysaker ve ark., Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes. 2002 Eylül 1;65(3):197-206.

⁴ Liddle ve ark., The British Journal of Psychiatry. 2002 Ekim;181(4):326-30 and uses pictures from Murray's Thematic apperception test 1943.

⁵ Allende-Cid ve ark., IEEE Access. 2019 Nisan 1;7:45544-53.

⁶ Mota ve ark., PloS one. 2012 Nisan 9;7(4):e34928.

Demografik ve Klinik Bilgiler

Yaş (yıl)	Cinsiyet (katılımcı tarafından beyan edilen)
Psikoz Başlangıç Yaşı: Antipsikotik tedavi gerektiren ilk psikotik dönemin belgelendiği yaşı kaydedin. Katılımcının belirtilen başlangıç yaşı ile belgelenen başlangıç yaşı arasında bir tutarsızlık varsa, en erken yaşı kaydedin.	Evde konuşulan dil: Katılımcının çocukluğunun büyük bir bölümünde aile üyelerinin çoğunluğunun evinde konuştuğu dil nedir?
Tam zamanlı eğitimi tamamen bırakma yaşı: Katılımcının tam zamanlı eğitimden tamamen ayrıldığı ve bir yıldan fazla geri dönmediği yaşı kaydedin.	Komşuların konuştuğu dil: Katılımcının şu anda ikamet ettiği şehir/kasabadaki komşuların çoğunluğu tarafından konuşulan dil nedir?
Hastanede yatış durumu: Halen bir psikiyatri servisinde yatırılıp yatırılmama durumu	Okuldaki eğitim dili: Okul yıllarının çoğunda eğitim dili olarak kullanılan dil neydi?
Mevcut Birincil Klinik Tanı: Şizofreni / Şizofreniform Bozukluk/ Şizoaffektif Bozukluk / Bipolar Bozukluk / Majör Depresif Bozukluk / Başka Türlü Adlandırılmayan Psikoz / Maddeye Bağlı Psikoz (Maddeyi belirtiniz)	En İyi Ebeveynlik Mesleği: En çok kazanan ebeveynin hangisi olduğunu sorun. Süresi ne olursa olsun, ebeveynin şimdiye kadar sahip olduğu en iyi maaşlı işi kaydedin ¹ . Bu durumda ebeveyn, katılımcının çocukluğunun çoğunu bakımı altında geçirdiği yetişkindir.
Etnik köken (kendi beyanı): Katılımcı tarafından kişinin atalarının etnik veya kültürel kökenlerini tanımlamak için seçilen açıklama ² .	Göçmen statüsü (kendi beyanı): Katılımcı, doğduğu ülke haricinde, farklı bir ülkede yaşıyorsa
Katılımcının en yüksek eğitim düzeyi: 0 = Okul veya erken çocukluk eğitimi yok 1= İlkokul veya ortaokul 2= ortaokul veya lise sonrası 3= Lisans veya dengi seviye 4 = Yüksek lisans veya dengi seviye 5= Doktora veya dengi seviye ³	Mevcut eğitim/istihdam veya öğretim durumu: Son 6 ay içinde, katılımcı ücretli bir işte (çalışma saatlerinden bağımsız olarak), tam veya yarı zamanlı eğitim veya öğretimde bulundu mu? ⁴
İlaç Durumu: Test gününde, alınması önerilen tüm psikotrop ilaçları günlük dozlarıyla listeleyin (katılımcının bunları alıp almadığına bakılmaksızın).	PANSS-10 öge (son 7 gün içinde: 1'den 7'ye kadar puan verin) ⁵ Sanrılar P1 () Düşünce dağınıklığı P2 () Varsanılar P3 () Duygulanımda küntleşme N1 () Pasif biçimde kendini toplumdan çekme N4 () Konuşmanın kendiliğinden ve akıcılığının kaybı N6 () Anksiyete G2 () Manyerizm / Vücut Duruşu G5 () Olağandışı düşünce içeriği G9 () Depresyon G6 ()

1. The National Statistics Socio-economic classification (NS-SEC)
2. The United Nations 2008 description of ethnic ancestry
3. International Standard Classification of Education (ISCED-11)
4. The Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) description of NEET status
5. Kay ve ark., The positive and negative syndrome scale (PANSS) for schizophrenia. Schizophrenia bulletin. 1987 Ocak 1;13(2):261-76.